

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

І Н С Т Р У К Ц І Я

№ 49

**з охорони праці
при виконанні автослюсарних робіт**

м. Суми

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО:
наказ ректора
від 17 вересня 2020 р.
№ 0748-І

І Н С Т Р У К Ц І Я № 49

З ОХОРОНИ ПРАЦІ ПРИ ВИКОНАННІ АВТОСЛЮСАРНИХ РОБІТ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Дія інструкції поширюється на всіх працівників університету, які виконують роботи з профілактичного обслуговування, ремонту та експлуатації автотранспортних засобів.

1.2. До виконання автослюсарних робіт допускаються працівники не молодше 18 років, які пройшли вступний та первинний інструктаж з питань охорони праці та пожежної безпеки, а також навчання безпечним методам виконання таких робіт.

1.3. Працівники повинні один раз на 3 місяці проходити повторні інструктажі з питань охорони праці, а при виконанні разових робіт, безпосередньо не пов'язаних із посадовими обов'язками або обов'язками за спеціальністю, – цільовий інструктаж відповідно до характеру виконуваної роботи.

1.4. Один раз на рік працівники повинні проходити перевірку знань відповідних нормативних актів з охорони праці та пожежної безпеки.

1.5. Кожен працівник під час виконання своїх трудових обов'язків повинен:

- виконувати тільки ту роботу, яка передбачена робочими інструкціями або доручена йому керівником;
- дотримуватися правил внутрішнього трудового розпорядку;
- знати будову та принцип роботи автотранспортних засобів, що експлуатуються, їх вузлів і механізмів, основні поломки та способи їх усунення;
- дбати про особисту безпеку і здоров'я, а також про безпеку і здоров'я оточуючих людей в процесі виконання будь-яких робіт чи під час перебування на території університету;
- знати і виконувати вимоги правил пожежної безпеки, знати місця знаходження первинних засобів пожежогасіння та уміти ними користуватися;
- знати і виконувати вимоги нормативно-правових актів з охорони праці, вимоги санітарно-гігієнічних норм і правил, вміти надавати домедичну допомогу;
- користуватися передбаченими засобами колективного та індивідуального захисту.

1.6. Основними шкідливими та небезпечними виробничими факторами, які за певних обставин можуть призвести до травматизму чи професійних захворювань, є такі:

- частини механізмів, що рухаються чи обертаються;
- підвищена температура поверхні двигуна, системи охолодження, глушника тощо;
- відпрацьовані гази, що утворюються в результаті згоряння паливно-мастильних матеріалів;
- підвищена або знижена температура повітря;
- підвищене фізичне навантаження.

1.7. Працівник безоплатно забезпечується спецодягом, спецвзуттям та іншими засобами індивідуального захисту (ЗІЗ) відповідно до діючих Типових галузевих норм чи норм, передбачених Колективним договором.

1.8. Для виконання ремонтних робіт під автомобілями, що знаходяться поза оглядовою канавою або естакадою, працівники повинні забезпечуватися лежаками.

1.9. При обслуговуванні та ремонті автомобілів (у тому числі двигунів) на висоті понад 1 м, працівники повинні бути забезпечені і користуватися спеціальними підмостками, естакадами, майданчиками або стрем'янками з робочою платформою. Застосовувати приставні драбини не дозволяється.

1.10. Оглядові канави, траншеї і тунелі повинні утримуватися в чистоті, не захаращуватися деталями і різними предметами. На їх підлозі повинні встановлюватися міцні дерев'яні решітки. Оглядові канави і естакади повинні мати колесовідбійні бруси (реборди).

1.11. Автомобілі, що працюють на газіві, повинні заїжджати на пости технічного обслуговування і ремонту тільки після переведення їх на роботу на бензині (дизельному паливі). Перш ніж заїжджати на пост необхідно перевірити газову систему живлення на герметичність. Заїжджати до приміщення з негерметичною газовою системою забороняється.

1.12. Працівник має право відмовитися від роботи, якщо умови її виконання створюють загрозу його здоров'ю або життю чи суперечать вимогам нормативних актів з охорони праці.

1.13. За порушення вимог цієї інструкції працівник несе адміністративну, дисциплінарну та карну відповідальність згідно діючого законодавства України.

2. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПЕРЕД ПОЧАТКОМ РОБОТИ

2.1. Працівник перед початком роботи повинен:

- одягнути та привести до ладу передбачений для виконання роботи спецодяг, спецвзуття та ЗІЗ;
- отримати завдання на виконання робіт у керівника;
- оглянути і підготувати робоче місце і підходи до нього на відповідність вимогам безпеки, прибрати все зайве, не захаращуючи при цьому проходів, перевірити стан підлоги на робочому місці, мокро або слизьку підлогу необхідно протерти;
- оглянути інструмент, інвентар, пристосування, перевірити їх справність;
- розташувати інструменти на робочому місці з максимальною зручністю для користування, не допускати в зоні роботи наявності непотрібних предметів; інструмент на робочому місці необхідно розміщувати так, щоб запобігти його скочуванню або падінню;
- переконатися в достатній освітленості робочого місця; якщо освітленість робочого місця недостатня або несправні освітлювальні пристрої, доповісти про це безпосередньому керівнику для вжиття відповідних заходів.

2.2. Автомобілі, що направляються на пости технічного обслуговування і ремонту, повинні бути попередньо вимиті, очищені від бруду і снігу. Після розташування автомобіля на посту, необхідно загальмувати його стоянковим гальмом, вимкнути запалювання (перекрити подачу палива у автомобілі з дизельним двигуном), установити важіль перемикачів передач у нейтральне положення, а також підкласти спеціальні упори (башмаки) не менше ніж під два колеса. На рульовому колесі повинна бути розміщена табличка з написом "Двигун не запускати – працюють люди!"

2.3. Перед проведенням робіт, пов'язаних з прокручуванням колінчастого і карданного валів, необхідно додатково перевірити вимикання запалювання, нейтральне положення важеля перемикачів передач, звільнити важіль стоянкового гальма. Після виконання необхідних робіт автомобіль слід знову загальмувати стоянковим гальмом.

2.4. Перед зняттям вузлів та агрегатів паливно-мастильної системи чи системи охолодження (коли можливе витікання рідини) необхідно попередньо злити з них паливо, мастило чи охолоджувальну рідину в спеціальну тару, не допускаючи їх проливання.

2.5. При виявленні несправностей у роботі техніки чи загрози безпечному проведенню роботи у разі неможливості усунення їх своїми силами необхідно доповісти про це

безпосередньому керівнику і до роботи не приступати. Дозволяється приступати до роботи тільки після усунення виявлених недоліків.

3. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС РОБОТИ

3.1. При виконанні операцій з технічного обслуговування автомобіля, які передбачають роботу його двигуна, необхідно вихлопну трубу під'єднувати до системи витяжної вентиляції, а у разі її відсутності здійснити заходи з видалення з приміщення відпрацьованих газів.

3.2. При вивішуванні частини автомобіля, причепа, напівпричепа підйомними механізмами (домкратами, таями тощо) необхідно спочатку підставити під колеса, які не будуть підійматися, спеціальні упори (башмаки), потім вивісити автомобіль, підставити під вивішену частину спеціальні підставки (козелки) і опустити на них автомобіль.

Робота під піднятим автомобілем або його частиною без застосування підставок забороняється.

3.3. У разі необхідності допускається користуватися переносними світильниками напругою не більше 42 В. Переносні світильники повинні бути обладнанні захисною сіткою та мати справний кабель з непошкодженою ізоляцією.

3.4. У зоні технічного обслуговування і ремонту автомобілів забороняється:

- виконувати роботи на робочих місцях, що не відповідають вимогам безпеки;
- миття вузлів, деталей, кузовів транспортних засобів, а також миття рук та чистка одягу бензином або іншими видами пального чи легкозаймистими матеріалами та рідинами;
- зберігати легкозаймісті речовини і горючі матеріали, кислоти, фарби тощо в кількості більше змінної потреби;
- проводити роботи з відкритим вогнем без спеціального дозволу і вжиття відповідних протипожежних заходів;
- заправляти автомобіль паливом;
- зберігати чисті обтиральні матеріали разом з використаними;
- захаращувати проходи між стелажми і виходи з приміщень матеріалами, обладнанням, тарою, знятими агрегатами тощо;
- зберігати відпрацьоване мастило, порожню тару з-під палива і мастильних матеріалів;
- при установці автомобіля на оглядову канаву перекривати основний і запасний виходи з неї;
- встановлювати автомобілі з відкритими горловинами баків, а також при наявності витікання палива з паливної системи.

3.5. Ремонт, заміна підйомного механізму кузова автомобіля-самоскида, самоскидного причепа або доливання у нього масла повинні проводитися після установки під піднятий кузов спеціального додаткового упору, що виключає можливість його падіння чи самовільного опускання.

3.6. Перевіряти співвісність технологічних отворів на деталях та механізмах допускається тільки за допомогою відповідної конусної оправки. Перевіряти співвісність пальцями не допускається.

3.7. Зняті з автомобіля вузли та агрегати слід установлювати на спеціальні стійкі підставки, а довгі деталі – на стелажі.

3.8. При роботі пневматичним інструментом подавати повітря дозволяється після установки інструмента в робоче положення. Забороняється направляти струмінь повітря на себе або на інших. З'єднувати шланги пневматичного інструменту і роз'єднувати їх дозволяється тільки після відключення подачі повітря.

3.9. При перевірці в агрегатах рівня мастила, гальмівної рідини, палива тощо забороняється користуватися відкритим вогнем.

3.10. При заміні або доливанні мастила, палива чи гальмівної рідини, зливні і заливні пробки необхідно відкручувати і закручувати призначеним для цієї мети інструментом.

3.11. При використанні оглядової канави для роботи попереду і позаду автомобіля, а також для переходу через оглядову канаву необхідно користуватися перехідними містками. А для спуску в оглядову канаву та підйому з неї – спеціальними сходами.

3.12. Зняття і установку пружин необхідно виконувати спеціальними знімачами.

3.13. Випресовування і запресовування втулок, підшипників та інших деталей з щільною посадкою необхідно проводити з допомогою спеціальних пристосувань, пресів або молотків з мідними бойками.

3.14. Знімати і ставити ресори на автомобілях усіх конструкцій і типів необхідно тільки після їх розвантаження від маси кузова шляхом його вивішування та установкою під піднятий край рами спеціальних підставок (козелків). Забороняється замість підставок використовувати підручні предмети або залишати машину на домкратах.

3.15. При запуску двигуна заводною рукояткою («кривим стартером») необхідно тримати її так, щоб всі пальці руки охоплювали рукоятку з однієї сторони.

3.16. При обкатці двигуна необхідно уникати контакту з його частинами, що обертаються.

3.17. Підйомник та домкрат повинні мати стопорні чи інші ефективні пристрої для обмеження ходу. Забороняється використовувати домкрати, у яких різь гвинта чи гайки зношена більше ніж на 20%.

3.18. При проведенні робіт з технічного обслуговування і ремонту автомобілів на газовому паливі необхідно:

- підняти капот для провітрювання;
- виконувати роботи зі зняття, установки і ремонту газової апаратури тільки за допомогою спеціальних пристроїв, інструменту та обладнання; агрегати газової апаратури дозволяється знімати тільки в охолодженому стані (при температурі поверхні деталей не вище +60°C);
- перевіряти герметичність газової системи стиснутим повітрям, азотом або іншими інертними газами при закритих витратних і відкритому магістральному вентилях;
- запобігати забрудненню і механічним пошкодженням газового обладнання;
- кріпити шланги на штуцерах тільки хомутиками.

3.20. Регулювання приладів газопаливної системи безпосередньо на автомобілі слід проводити в окремому спеціально обладнаному приміщенні, ізольованому від інших приміщень перегородками (стінами).

3.21. При проведенні технічного обслуговування і ремонту автомобілів, що працюють на газовому паливі, забороняється:

- підтягувати різьбові з'єднання і знімати з автомобіля деталі газової апаратури і газопроводи, які знаходяться під тиском;
- випускати стиснутий газ в атмосферу або зливати скраплений газ на землю;
- скручувати, сплющувати і перегинати шланги і трубки, використовувати замавлені шланги;
- встановлювати газопроводи кустарного виробництва;
- застосовувати додаткові важелі при відкриванні чи закриванні магістрального та витратних вентилів;
- використовувати для кріплення шлангів дріт або інші предмети, оскільки для цього допускається використовувати виключно спеціальні хомути.

3.22. Під час роботи забороняється:

- працювати лежачи на підлозі (землі) без лежака;
- виконувати будь-які роботи на автомобілі, вивішеному лише на підйомних механізмах (домкратах, талях тощо);
- підкладати під вивішений автомобіль замість підставок (козелків) диски коліс, ящики чи інші випадкові предмети;
- встановлювати домкрат на випадкові предмети або підкладати їх під плунжер домкрата;

- проводити технічне обслуговування і ремонт автомобіля при працюючому двигуні (за винятком окремих видів робіт, технологія проведення яких вимагає запуску двигуна);
- піднімати (вивішувати) автомобіль за буксирні пристосування (гаки) шляхом зачеплення за них тросами, ланцюгом або гаком підйомного механізму;
- працювати на несправному обладнанні, а також з несправними інструментами і пристосуваннями;
- залишати інструмент та деталі на автомобілі (рамі, агрегатах, підніжках, капоті тощо), краях оглядової канави;
- проводити ремонтні роботи під піднятим кузовом автомобіля-самоскида без попереднього його звільнення від вантажу та встановлення спеціального додаткового упору;
- використовувати випадкові підставки і підкладки замість спеціального додаткового упору, працювати з пошкодженими або неправильно встановленими упорами;
- запускати двигун і переміщати автомобіль при піднятому кузові;
- транспортувати агрегати на візках, які не обладнані пристосуваннями, що запобігають їх падінню чи скочуванню;
- провертати карданний вал за допомогою лома або монтажної лопатки;
- використовувати відкрите полум'я для розігріву двигунів та інших вузлів транспортних засобів (для цього слід використовувати гарячу воду);
- проводити заряджання акумуляторних батарей у приміщеннях, де проводяться ремонтні роботи та зберігаються автомобілі;
- переливати мастило, пальне, гальмівну рідину тощо шляхом засмокування їх ротом;
- знімати з машини агрегати, вузли в той час, коли під машиною працюють люди.

4. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ РОБОТИ

- 4.1. Привести робоче місце в належний стан. Прибрати сміття, використане ганчір'я тощо.
- 4.2. Робочий інструмент і пристосування почистити і помістити до відведених для зберігання місць.
- 4.3. Зняти спеціальний одяг, спецвзуття, інші ЗІЗ та помістити до їх місця зберігання.
- 4.4. Вимити руки, обличчя, при необхідності прийняти душ, переодягнутися у чистий одяг.
- 4.5. Доповісти керівнику про виявлені під час роботи недоліки.

5. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ В АВАРІЙНИХ СИТУАЦІЯХ

- 5.1. В процесі роботи можуть виникнути наступні аварійні ситуації:
 - загоряння двигуна або паливопроводів;
 - травмування працівника вузлами та агрегатами у разі їх падіння;
 - отруєння працівника відпрацьованими газами;
 - ураження електричним струмом;
 - падіння працівника;
 - травмування працівника деталями, що рухаються чи обертаються.
- 5.2. У разі виникнення аварійної ситуації необхідно:
 - обгородити небезпечну зону і не допускати в неї сторонніх осіб; якщо обстановка не загрожує життю і здоров'ю працівників і не повинна призвести до більш тяжких наслідків, необхідно її зберегти такою, якою вона була на момент настання події, для проведення розслідування;
 - при пожежі приступити до її ліквідації; якщо погасити пожежу своїми силами неможливо, викликати пожежну команду;
 - повідомити про те, що сталося, керівника робіт.
- 5.3. У разі настання нещасного випадку:
 - негайно звільнити потерпілого від дії вражаючого фактору;

- перенести його в безпечне місце;
- визначити стан потерпілого, при необхідності надати йому домедичну допомогу, а у тяжких випадках викликати екстрену медичну допомогу.

5.4. При ліквідації аварійної ситуації виконувати вказівки керівника робіт.

Склав:

Старший механік автогосподарства

В.І. Безносенко

Узгоджено:

Начальник відділу охорони праці
та пожежної безпеки

К.О. Каріх

В.о. начальника юридичного відділу

Н.Ю. Заїка

Голова комісії профкому з питань
охорони праці

М.М. Олада